

EREDETI RANSOMES, HEAD & JEFFERIES

GROSSMANN J.

Váci körút 76-ik szám alatt BUDAPEST az osztr. államvaspálya közelében.

Eredeti Hofherr Eredeti Mayer Eredeti Jefferies

Különös figyelemre méltó!

A hírneves dr. FORTI-féle sebtapasz mely rendkívüli gyógyereje, eloszlató, érlelő s fájdalomt csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztos s egyszerűsége miatt különösen bajokban. Egy csomag ára 50 kr. nagyobb csomagé 1 frt. használati utasítással együtt postán küldve 20 kr-tal több.

Központi küldeményező raktár Pesten:

TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál király-utca 12. sz.

Bécsben: Pöbner F. X. gyógyszerárban, István-tér 1. sz. Dr. Girtler F. gyógyszerárban, Frling 7. sz. Prágában: Frling J. gyógyszer. Frling 11. sz. Jászberényben: Enkel J. gyógyszer. Többébb kapható Budapesten: Pöbner F. úr. gyógyszerárban nagy (3) korona-utca. — Potoky K. gyógyszerárban három korona-utca B. sz. — J. Wagner J. városbíróján. — Scherzinger Gy. a „nagy Kristóf” szomszédos gyógyszerárban, Károlyi-utca és Dr. Wagner D. gyógyszerárban közel boulevard 50. — Eggen J. gyógyszerár. nádor-utca 2. — Sztupa Gy. győgr. a Kálvín-téren. — Urbán J. király-utca 98. sz. — Telkesy J. utvári gyógyszerárban a városban. — Wlaschek E. gyógyszerárban a Károlyi-utca közelében. — Frling J. gyógyszerárban a víziváros fő-utca. — Scherzinger Gy. gyógyszerárban víziváros fő-utca. — Eszterházy G. gyógyszerárban Tabánban (Bárczáros) fő-utca. — Alsó-Lendvén: Rils B.-nál. — Aradon: Rosnay M. gyógyszerár úrnál. — Brestly-Ujfalva: Sárköly L. — B. Csabán Varsány B. B. Sz. — M. Sz. — M. Sz. — Lakács F. — Debreczenben: Dr. Rothschek V. E. Tamásy K. Göll N. és Orvay O. — D. Fildárán: Nádhera P. — Egerben: Köllner Lőrincz és Buzsák Lajos gyógyszerárban. — Eperjesen: Istgy Gy. — Érsekújváron: Conzagar J. — Gyöngyösön: Mészáros N. — Győrben: Müller K. — Huszton: Korösten S. — Jászberényben: Töschler E. és Mező J. — Kaposváron: Keckóky T. és Babochay K. Kassán: Korösty A., Wandroschek K., Magay G. és Hegedüs L. — Karcagban: Báthory B. — Kisménben: Gauszrich C. A. — Kisménben: Gröschel Es. Schindler hauer A. és Kirchner M. — Kunc-Madarason: Jung K. — Lónonon Kirchner D. és Plichta L. — Létén: Bolonán Ede. — Makón: Nagy A. Mező-Berényben: Baranyi N. — Mező-Károlyon: Bätz Gy. — M. Túrón: Borbás J. — Miskolcon: Dr. Csáthi Szabó, Mayer B., Ujházy K. és Dr. Szabó Gy. gyógyszer. — M. Szt. János: Hózer L. — M. Szt. János: Kröner A. sz. — Nagy-Károlyon: Prager Béla és Belus J. — Nagy-Károlyon: Fülöpky P. és Kőrösnágy L. — N. Kőrösnágyon: Nagy Gy. — Nagybányán: Pástorok B. — N. Váradon: Huszka M. Molnár J. és Nyír Gy. gyógyszer. — Nyitraújváron: Kócsy J. gyógyszer. — Pádon: Lőrincz L. gyógyszerár, és Kovács S. — Pádon: Malatinszky S. — Pécsen: Sipőcz J. — Pásonyban: Pástorok B. — Pásonyban: Fekete N. — Rimacsomban: Hamalik K. — Ruzsákon: Dr. Pösch J. és Dr. Hirsch J. N. S. A. — Ujhelyen: Pástorok B. és Mótvosky J. — Szigmonon: Stamborsky L. — Szathmáron: Bousin J., dr. Lengyel M. és Bözörményi J. gyógyszer. — Szegeden: Kovács A. — Sz. Fehérváron: Braun J. és Diaballa Gy. — Székelyváron: Szabó J. — Szombathelyen: Simon Gy. — Tapolcán: Módy J. — Temesváron: Tarczyay I. és Jahner C. M. gyógyszer. — T. Ujhelyen: Bozóky G. — Tésán: Agoston Gy. — Tokajban: Reiner D. — Ungváron: Lám Sándor, Frankel M. gyógyszer, Speck és J. Faltánszky A. — Vácson: az igazán. gyógyszerárban. — Vasvárián: Fencsény K. — Villányon: Felcsé E. — Zircen: Tejfal J. — Erdélyország: Deben: Bóth B. — Brassón: Schuster K. L., Gyertyánffy és Verász. — Kolozsváron: Valentini A. és Bóth J. — M. Váradon: Bucher M. — Szászváros: Grafins J. — Szeged: Gyöngyös: Bógy B. és Orvay F. T. — Székelyváron: J. — Székelyváron: Weiss S.

Ezen kitűnő hatás, nem eléggé ajánlható gyógytápasz készítője PORTY LÁSZLÓ. Lak.: Budapest, I. k., Nádor-utca 3.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar. irod. kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható

A gyermekápolás rövid kézikönyve tekintettel a hazai viszonyokra. Közhasznalatra írta Dr. WITTMANN LÁZAR, első orvos a Budapesti gyermek-kórházban. Ára köve 1 frt. 50 kr.

Nagyon fontos minden családnak!

A muszkaországi zsidók üldözése

folytán, kényszerítve vagyunk összes gyári raktárainkat, az ottani tartományokban felosztani. Vagyunk a legnagyobb veszedelem közt forgó, rablás, pusztítás, de még az élet sem biztos; ez ott most a napirend. Az óriási nagy készleteknek elárúsításával a magyar korona területén, a már ismert hírneves céget Schiller L. vászon és divat kereskedő urat bíztuk meg, hogy is Schiller L. minden levélbeli rendelmenyek intézendők. — Az itt alant felsorolt cikknek elárúsítása oly potom áron történik, hogy a vászon és divat kereskedő csak a munkadíjért, csak majdnem ingyen, hogy a szegény munkásokat ne kelljen elbocsátani, miután számtalan család az éhségnek lenne kitéve. Mély tisztelettel T. Gy.

Bátorkodom föl hívni a nagyon tisztelt közönség becses figyelmét, ezen, évszázadokban egyszer előforduló rendkívüli jó alkalomra, szükségletét nálam mielőbb fedezni, miután előre látható, dacára hogy a készlet mennyisége rengeteg nagy, mégis csak hamar el lesz kapkodva. Kiváló tisztelettel

SCHILLER L. Sz. Fehérvárott

vászon- és divat-nagykereskedő „A szép menyasszonyhoz”. Vidéki rendelmenyek, postán vagy vaspályán azonnal teljesítettek! Rendelmenyeknél, melyek két forintot meg nem haladnak, kérem az összeget postai utalvánnyal beküldeni. Csomagolás ingyen történik.

Kivonat az érkezett árúkból:

Table listing various fabrics and their prices, including items like '5000 db. igen finom paplao', '1 db. legf. nagy levarott creton paplan', etc.

Dr. Lengyel F. nyír-balsama.

Már a névénél nevé, mely a nyírből ha annak törzsét megfürkék, kifolyik, ember emlékeztet őt a legkínzóbb szepítőszerek van ismerve; ha pedig e nedv a főtálató utasítása szerint vegyi uton balsam-á dolgoztatik, majdnem csodálatos hatást ér el.

E balsam kismintja az arcon támadt redőket és himlőhelyeket, a bőrt felérteget, gyón edes és frisséget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt a szepítő, májfoltokat, anyajegyet, orrvöröszéget, bőrtálat és minden egyéb bőrszert el távolít. Egy korával használati utasítással együtt 1 frt 80 kr. postán küldve 10 kr-tal több.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (IV. egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

VEZÉRSZILLAGOK LÉVAY JÓZSEF KÖLTEMÉNYEI. Harmadik javított és bővített kiadás. Ára füve 2 frt. Diszkótésben 3 frt.

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és f. egész évre 12 frt POLITIKAI UDONSÁGOK együtt: 1 tétlőre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 6 frt tétlőre ... 4 * Csupán a POLITIKAI UDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt tétlőre ... 3 * Kisebbségi előfizetésekre a postaiag meghatározott viteldij is csatolandó.

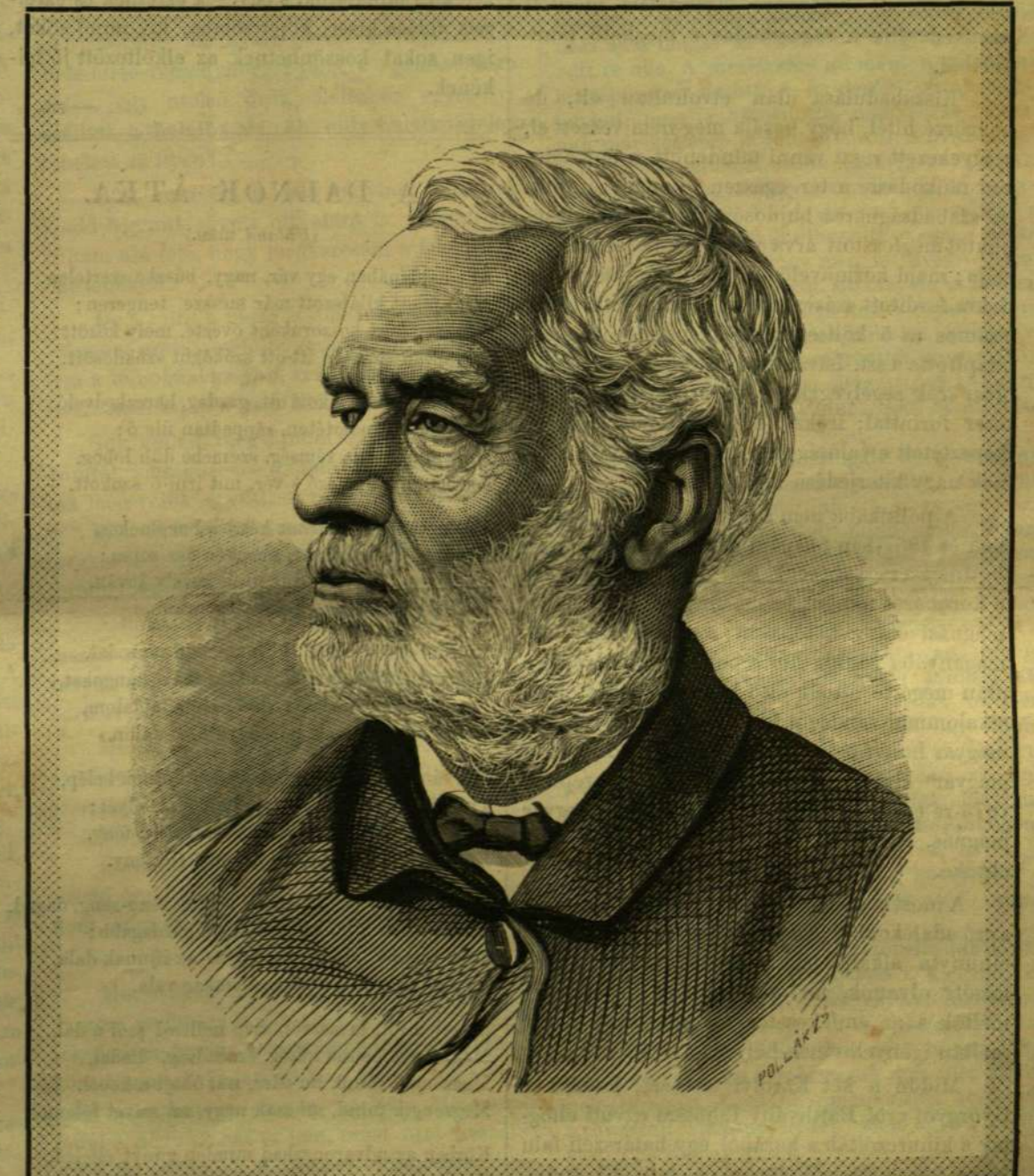
25-ik szám 1881. BUDAPEST, JUNIUS 19. XXVIII. évfolyam.

IDŐSB GRÓF KÁROLYI ISTVÁN. (1797—1881.)

Még sincs is négy éve, hogy életrajzát közöltük e helyen. Akkor volt nyolczvan éves, de korához képest még jó erőben, mely évtizedekkel biztatott. Ama kevesek közé tartozott, kiknek nyolczvanadik születése napját, mely a nagy kort ért legtöbb férfunál családú ünnep, széles körök mondhatták örömpünepükre e hazában. Valódi főúr, igazi magyar mágnás, e szó ősi, nemes értelmében. Ha a krónikáiról el fogja sorolni azok nevé, kiknek nagy-lelkűsége és tényleges áldozatkésztsége a legtöbbet lendített a legközelebbi évtizedek alatt a magyar közéleten, annak társadalmi, gazdasági, szellemi és erkölcsi előhaladásán, nem fogja kihagyhatni az idősb gr. Károlyi István nevé, ki minden nemes irányú kezdeményezésnél az első egyike volt a maga áldozatával, mely néha egymaga is biztosította a sikert. Nem szeretett zajt űni bőkezű adományaival, melyeket szenvedő felebarátok könyeinek letörésére, az irodalom és szépművészetek fölvirágoztatására, jótékonsági és közművelődési intézetek alapítására hozott, inkább szeretett harmat lenni, mely csendben, zajtalanul végzi éltető munkáját s nem a dícsőítésben, hanem abban keresi jutalmát, hogy áldásait nem pazarolta hiába, mert eredménye lett.

let állítottak ki számára, hogy külföldi furdőre meheessen, a személyleírás adatainak bediktálásánál e kérdésre: «Születeshely?» — haragosan mondá: «Minek azt beírni?» Széchenyinek a nemzetet fölébresztő és újja teremtő törekvése aligha sikerült volna annyira, ha lelkes, hazafias főurak egész serege oly hűségesen nem támogatja vállalkozásában. S a három Károlyi-testvér: István, Lajos és György, az ország egyik legdusabb mágnásnak,

gr. Károlyi Józsefnek fia, előkelő helyet foglalt el a nagy reformmunkára vállalkozott főúr gárdában. István, midőn külföldi hosszas tartózkodásából hazatért, azonnal tevékenyen nyult bele az ébredező közélet teremtő mozgalmaiba. A magyar tud. akadémia, a nemzeti kaszinó, a nemzeti színház ott találja legelső és legnagyobb alapítói között. Majd elnöke lett az országos gazdasági egyesületnek, melyben irányadólag szerepelt s uradalmat erő földeket aján-

IDŐSB GRÓF KÁROLYI ISTVÁN.

dékozott az egyik céljaira a Budapest melletti Rákospalotán fekvő István-telekben. Széchenyi kezdeményezését a hazai lótenyésztés emelése körül azzal támogatta, hogy ezer forintnál többet jövedelmező alapítványt tón. A jobbágyság eltolására irányított mozgalomban megelőzte a törvényhozást, már évekkor előbb önkényi szabadtíván föl jövedelmeit. S midőn békésen kivívott, de feyverrel ismét megtámadott alkotmányunk védelmére nemzetünk kardhoz nyulni kényszerített: gróf Károlyi István minden ezüstjét, husz mázsányit, letéve a haza oltárára s fölállított, kiruházott, fölfügverzett és ellátott lóval egy egész huszárezredet s még akkor zsenge kora két fiával, Sándorral és Edével maga is bele állt.

Képzeltetni, ama fenkölt időben, milyen lelkesítő példa vala ez a nemzetre! Báró Wesselényi Miklós, a már akkor szemé világát vesztett titán, lelkesedéstől túlaradó levelet intézett hozzá, melyet elragadtatással olvasott a nemzet a «Kossuth Hírlapja»-ból, — s ezrevel sorakoztak a honfiak a szerte lengő szabadságzászló alá.

Keservesen kellett hazafiságáért lakonia a szabadságharcunkra következett terrorizmus éveiben. Elfogták őt is, s oda sorozták a halálra szántak közé. Magas pártfogás nélkül alig is kerülte volna el annyi jelesünk szomorú végzetét. Így azonban beérték hosszú várófogással s minden javai elkobzásával. Később kegyelem útján négyszázezer forint váltásdíj mellett szabadon eresztették. S ekkor tűnt ki, mennyire szerettek volt földesurukat egykori jobbágyságai. Összehozták a váltásdíj legnagyobb részét és fölajánlották neki. Ő, noha nem fogadta el az ajándékot, de bizonyára vigasztalást merített szenvedéseire a ragaszkodás és meglátó tanu-jeléből.

Kiszabadulása után elvonultan élt, de megőrzé hitét, hogy hazája még nem vesztett el, s igyekezett részt venni mindenütt, a hol áldásos működésre a tér egészen el nem zárattott. A szabadságharc bujdosóinak, kenyérkeresőjüktől megfosztott árva családoknak lón pártfogója; majd közművelődési és jótékonyági célokra fordított százezreket. Irodalmi művekből számos az ő költségén látott napilagot, megalapította a szt. István társulatot; letette a magyar írók segélyegyletének első alapkövet tízezer forinttal; írókat, művészeket istápoló és kepeztetett s valóságos jöltező atyja lón a népnek nagy kiterjedésű uradalmain.

A politikába nem avatkozott többé. 1861-ben és 1867-ben főispáni helytartója lón ugyan Pestmegyének, de csak kis időre. Azontul csak a koronázás napján jelent meg fényes magyar mágnási díszben, lóháton; majd egészen főthi magányába vonult, hol a honvédség fölállítását után megérte annak első hadgyakorlatát, mely alkalommal vendégül fogadhatta kastélyában a magyar honvédség főhadúrát, a megkoronázott magyar királyt. Utolsó politikai szereplése 1875-re esett, midőn mint a legidősebb magyar mágnás, ő volt az összehívott főrendiház kor-előnk.

A most már elköltözött főurat hiven jellemző apró adalékokból egész kötetre szólót közöltek elhunytá alkalmából a lapok. Vannak ezek között olyanok, melyek valóban megőrzésre méltók s az emlékezetes lakonizmusok között méltán igényelhetnek helyet.

Midőn a két Károlyi testvért, Istvánt és Györgyöt gróf Bathhány Lajossal együtt elfogták s kihuruzták a hazából, egy határszéli falu lakossága kiszabadításukra sietett. Ki tudja, hogyan jár az őrsereg, ha akkor a két Károlyi le nem esillapítja a népet, mondván: «Erősök

ellen ne használjunk erőszakot, szenvedjük a fogságot önérettel.»

Hayanau, az osztrák hadsereg fővezére, a véres emlékü szörnyeteg, midőn Budapestre bevonult, gr. Károlyi György palotájában ütötte föl tanyáját s ott időzött néhány hónapig. Mikor később a Bach-kormány megkérdezte a grótot, mi bért követel palotájáért, az így felelt: «Az őnök számíthatják ki legjobban. Önök nekem az Újépületben egy kis szobában adtak szállást egy hónapig s fizettek érte 150,000 forintot». Károlyi István tiszser is megölelte testvérét e feleletét.

Mikor az urbériség megszűnt, István grófnál is sok gazdatiszt vált fölöslegessé. De ő azért megtartá valamennyit. «Miért nem bocsátsd el, — kérde egyike testvére, — ha nincs rájok szükséged?» — «De van nekik reám», — felelé a nemeslelkü emberbarát.

Egyszer valamely hírlapban igen földicsérve találta magát magyar hazafiságáért és áldozatkészségeért. Kelletlenül tévé félre a hírlapot: «No bizony, — monda, — mintha nem kötelesség volna attól, a kinek a hazában annyi földje van. Kivált nekem, kinek még a nevenapja is Szent István napjára esik. Mi lennék, ha nem magyar?»

Hazafiság, jótékonyosság, vallásosság, — ez jellemezte egész életét. Igazi arisztokrata volt, a szó eredeti értelmében, a «legjobbak» egyike. Nemes, fenkölt gondolkozású, érző szívű és törhetetlen jellemű. Igazuk van, a kik azt mondják róla, hogy nem birt ellenállni semmi kérelemnek, s hogy megmérhetetlen gazdagsága két akkora volna, ha ajándékozása nem lett volna oly határtalan. Haza és egyház, közintézetek és társulatok, s egysékes ezreinek és ezreinek áldása kíséri koporsójába, kik mind sokat, igen sokat köszönhetnek az elköltözött jó lelkének.

—rs.

A DALNOK ÁTKA.

(Uhländ után.)

Állt hajdanában egy vár, nagy, büszke szertelen. A táj felett kilátszott már messze, tengeren; Sok szép kert koszoruként övezte, mely között Szivárványszinben itt-ott szökőkút szökődött.

Egy bős király lakott ott, gazdag, harszakedvelő; Trónján olyan sötéten, sápadtan üle ő; Mert gondolatja rémség, szemébe diih lobog, Korbács ajkán a szó s vér, mit írni ő szokott.

Jött egykoron e várhoz két jámbor énekes, Egyik fején aranyfürt, másikén ősz repes; Az őregebb, lantjával fenn ül kevély lován, Mellette ifju társa lépeget szaporán.

Ifjúhoz az öreg szól: «Fiam, vedd lantodat, Legmeghatóbb dalunkhoz készítsd a hangokat, Legyen erő a hurban: vidámság s fájdalom, Király kő-keblének kell lágynulni e dalon.»

Márvány oszlop-csarnokba a két dalnok belép, Trónján király s királyné elfoglalja helyét; Az pompájába rémes, mint vérszín éji fény, Ez nyájas holdangárhoz hasonló égi lény.

Hurjába csap az ősz most s a hang zeng-zeng, dagad, Zengzésiben a bú-báj lesz egyre gazdagabb; Mint menny, oly tiszta, fényes az ifjunak dala, Az őszé tulvilági zord szellemkar vala.

Szerelmről, tavaszról, szép multról szól a dal, Mezengve benne hűség, szabadság, diadal, Mezengik mind, mi édes, mit óhajt a kebel, Mezengik mind, mi csak nagy, mi szívet fölemel.

Körben az udvaronczhad minden gunyt elfeled, Király sok zord vítéze az Urnak hajt fejet; Kéj s fájdalom közt olvad a zord király neje S szép kebliről rózsát dob az éneklőkre le.

«Népem' már elcsalátok — most hozzá, hölgyemet?». Király kiált dühöden s egész testén remeg, Villámként kardja villan s az ifjut járja át, Ontván szívéből, dal helyt, pirus vér sugarát.

Szétszórvá, mint vihartól, fut a néző sereg; S ott hal az ifju, társa karjára dőlve, meg, Ki befédi köpenyvel, fölkeszítí lovát S ráhelyezvén az ifjut, megy a vártól tovább.

De a magas kapunál, megáll busan a vén, Lantját, mely legdicsebb tán mind közt, elővevén, Egy kőoszlopra csapja, hogy szerte pattan az S kél, szert' a várt becsengve, ajkán átkos panas

«Átok reád kevély vár s reád, sok büszke fal, Ne zengjen soha benned se hárfahang, se dal, Fohász, sohaj susogjon e helyen egyedül, Mig bosszut áll az ég rajt' és rommá összedül.

«Átkom rátok ti kertek, miket fény, báj hat át, Lássátok im, e holtak torzult ábrázátát, Virág asszon ki tőle, apadjon a patak, Hadd légyen szerte minden sivár, holt, hallgatag.

«Átok rád, szörnyü gyilkos, dalnokság átka te, Ne teljék vad szívednek vérontó vágya be, Legyen neved felejtvé, mit örök éj befed, Légy, mint halokló ajkin elhaló lehelet!»

— Az ősz így átkozódék s meghallgatá a menny: Fal, oszlop szerteszórvá hever a porba lenn. Egy oszlop áll ma csak még a multat jelzeni, Ez is rég megrepedt már, egy éj ledöntheti.

S körökörül a szép kert csak pusztá sivatag, Lomb nem nyujt menedékhelyt a naptól, nincs patak, Király neve gyűlöten sötét homályba vesz, Se dalba nincs, se könyvben. A dalnok átka ez.

Benedek János.

JÁMBOR BENCZE NÉGY ÉVSZAKA.

— Zola Emil elbeszélése után. —

IV. A TÉL.

(Vége.)

Helyenkint cserjés magaslatok teteje állott ki a vízből, fekete márványfoltok gyanánt hamuszín alapon. Közvetlen magunk előtt fölismertem a mi faszorok tölgyeit. Csak a koronájok hegye látszott ki a vízből. A folyam árja egyenesen a faszor ágai és gallyai felé sordort bennünket, melyek most mind egy-egy veszedelmes hínár és zátony lettek számunkra. Tütünk körül ott habzott a gaz, uszott a sok fadarab, üres hordó, leszakított gyephantok foltjai, szalma csomók. A folyó, mintha kérkednék vele, tenyerén ringatott mindent, a mit haragja rommá tevé.

Balra tőlünk világlény kezdett előcsillámlani Szederjes falu ablakából. Az apró házak ott a távolból bevilágítottak a fekete éjbe vörös szemekkel. Föl egész a magas parti faluig nem halhatott a víz, csak a lapályosabb háttárt öntötte el. Segítsék minden esetre érkezik majd a faluból, talán már itt is van. Fürkészve tekintettünk végig a vizek fölött elvonuló világosabb rétegen s minden pillanatban azt hittük a víz minden loccsanására, hogy evező-csapás.

Csak úgy találmra esztettük el a tutajt háznak falától. Most midőn benne voltunk a víz sodrában s ott csapkodtunk hevenyészett törékeny hajónkat a habok s forgatták erre-arra a folyó örvényei, — ismét megszállott az aggasztó rettegés és szinte megbántuk, hogy a házat elhagytuk.

Én néha vissza-visszapillantottam háznak felé, melynek ablakából most is ide világított az égve felejtett gyertya. Az épület állt szilárdan, mint a Sion hegye s mint egy szürke tömeg emelkedett ki a tajtékos vizek fölé.

Szegény feleségem ott ült a tutaj közepén, a hajazat tetején, előben tartva Mariskát, kinek fejét kebléhez szorítá, hogy elrejtse előle a folyam borzalma.

Jankó ott állt a tutaj elején s egész erejével neki feszült hevenyészett evezőjének. Olykor egy-egy futó pillantást vetett hátra mi reánk, de még hirtelenebben fordítá fejét ismét vissza, munkája után látva, nehogy veszedelem érjen bennünket.

Egyikünk se mert szavával belevegyülni az iszonytató suhogásba, locsogásba és tompa morajba, melyet a víz zajlása okozott.

Én is összeszedtem minden erőmet, segítve Jankónak, a mennyire csak bírtam. De minden erőfeszítésünk a partra jutni, sikertelen maradt. Evező rudainkat belemártottuk a moecos vizekbe, a milyen mélyen csak lehetett, úgy hogy a rud hajlódzott kezeinkben s ketté töréssel fenyegetett; de azért, lassan ugyan, de mindig jobban és jobban távozott tutajunk a parttól, a Körös medre felé ellenállhatatlanul, annak a sodrába. Látni való volt, hogy minden pillanat közelebb hoz ahhoz, hogy egészen a hatalmába jussunk.

Lihegve, verejtéktől ázva, dühöden küzdöttünk a Körössel, mint valami élő állattal, s azon voltunk, hogy legyőzzük, megsebezzük, megöljük. Az pedig körül ölelt bennünket óriás karjaival. Háborgott, hogy az evező rudat örülten taszáljuk a mellébe. Kavargott és zihált, mintegy fájdalomában, vonaglott és görbendezett csapásaink alatt, sziszegve köpködvén arczunka haragos tajtékját. Mi pedig fogcsikorgatva küzdöttünk vele a győzelemért. Nem akartuk, hogy ő legyen a győztes; valami eszeveszett inger kapott meg, hogy agyonverjük, halálos mozdulatlanásra némituk el ökölcsepásokkal ezt a szörnyeteget.

De mindegyre jobban belejutottunk a széles mederbe. Már egész ott voltunk a tölgyes faszor elején. A fák fekete ágai keresztül törték a vizet, nyöszörögve szakgatván azt rongyokká magok körül. Ha ez ágak közé hajt a víz, az halálunk lesz talán, mely ott leskelődik ránk a mélységből, várva az összeütközést.

Rákiáltottam Jankóra, tartson a faszor közepe felé, ott majd az ágakba kapaszkodva, végig haladhatunk hajónkkal a két faszor között...

S ekkor volt utoljára utam azon a faszoron keresztül, melyben fiatalabb koromban annyiszor és oly vidáman jártam-keltem...

E borzasztó éjjel, a kavargó, bömbölő örvény fölött eszembe jutott Lázár apó, s egy pillanat alatt újra végig éltem életemnek elmúlt szép óráit...

Sikerült végig haladnunk a faszoron, a nélkül, hogy mállekony hajónk bele ütközött volna az ágakba. De hajh! ez szomorú siker volt! A faszor végén egészen urunkká lett a Körös. Itt már a rud nem ért többé feneket. Örült diadalal, borzasztó sebességgel ragadt, sodort az áradat magával, — tehetett velünk, a mit akart. És mi megadtuk magunkat sorsunknak...

Az égen nagy haragos fellegek kergették egymást, piszkos rongyok gyanánt; borzadályos sötétség borult reánk, a mint a holdvilág is elbujt a felhők mögé. Engedtük magunkat vinni, esüggeden, akaratlan, a zürzavaros ismeretlen felé. Rengeteg fekete hullámtömegek, mint valami cethalak, emeltek széles hátaikra s vittek odább-odább, egymásnak dobálva szegény tutajunkat.

Nem láttam már se asszonyt, se gyermeket, — a halál borzongása futott végig hátamon...

Nem tudom, meddig tarthatott e szörnyű utazás...

Most egyszerre ismét előbukkant a hold a felhők mögül, fakó fényével hirtelen bevilágította a vidéket, s elénkbe tárva valami roppant fekete tömeget, mely elállta utunkat s mely felé egész rohamával hajtott bennünket az áradat. Ha ennek neki megyünk: végünk, elvesztünk.

Pedig egyenest neki megyünk. Boris asszony fölállt s meredt szemekkel nézett előre, mint egy háborodott. Aztán felém nyújtá kis leányunkat.

— Fogd a gyermeket! — kiáltá most felém. — Engem bocsáss, bocsáss!...

Jankó körül karolta anyját, s erős hangon kiáltá:

— Apám, mentse meg Mariskát, én anyámat akarom megmenteni.

A fekete tömeg most ott volt egészen előttünk. Azt hiszem, valami nagy fatörzs lehetett...

Rettenetes volt az összeütközés. A háztető két felé szakadt s szórta a szalmát, meg a szarufákat a kortyánó örvénybe...

Én, a kis leányt mellemhez szorítva, alábuktam, mélyen, mélyen... De a jéghideg víz visszaadta már-már elvesztett eszmeletemet. A mint a víz tetejére értem, félig a nyakamra fektettem a gyermeket s elkezdtem uszni, már a mennyire tudtam. Ha a kis Mariska ekkor el nem veszi azt, a mit én visszanyertem: az eszmeletem, s nem marad egészen mozdulatlan, — akkor most ott vagyunk mind a ketten a Körös fenekén...

Én csak usztam, usztam. De most egyszerre halálos aggodás fogott el. Jankót kiáltottam, s néztem utána, a mennyire csak látnom lehetett. De nem láttam egyebet, mint a habok fodorodó taréját, nem hallottam mást, mint a víz loccsanását. Jankó az édes anyjával alámerült. A szegény asszony bizonyára göröcsösen ragaszkodott bele élete reményhorgonyába s egymást átkarolva, egy utolsó örök ölelésben egyesülve, szálltak a halálba alá. Ah, mily halálküzdelem lehetett az ilyen!

Most már én is oda vágytam hozzájuk. Hadd legyünk együtt ott alant is. Lassan merültem alá felé, hogy megkeresem a fekete áradat fenekén.

De a mint a hideg hullám megerinté a kis leányom arcát, — fölbuktam ismét, és küzdöttem a habokkal tovább, kétségbeesett örült erőfeszítéssel, ki, ki a part felé.

Igy kellett megválnom Boriskámtól, Jankómtól, kétségbeesve a miatt, hogy nem halhatok meg velők együtt, s rekedt, fuldokló hangon hiva őket vissza a halálból, hátha engedelmessé válnának. Hisz oly engedelmesek voltak irántam, egész életükben...

A hullám inkább, mint saját erőm, — mert hiszen úgy bánhatott velem, mint az uszkáló zsupok akármelyikével, — kivetett a homokos partra...

Midőn eszméletre ébredtem, kis leányom ott volt karjaimban, s épen akkor nyitotta föl szemét...

Virradt...

Életemnek téli éjjele is elmúlt, ama borzasztó orgyilkos éjszaka, mely összeesküdt ellenem, nóm és fiam meggyilkolására.

Ma, éveken át tartó gyász után, utolsó vigaszom megmaradt. Én vagyok a havas, jeges tél, de bensőmben érzem zsendülni a jövőnd közeli tavaszt. Lázár apónak igaza volt: soha meg nem hal az ember. Átélttem életemnek mind a négy szakát és lám, most újra visszatérek a tavaszhoz, jó kis Mariskámban újra föltámadnak az élet örök örömei és örök fájdalmai.

—rs.

A CZÖLÖP.

(Bajza.)

ITT NYUGSZIK
GARAGOS JÁNOSNAK
AZ KOPORSÓJA.

Ez vagyon fölvésve a k**i temető egyik félrehajtott fejfáján. De mindjárt mellette áll egy másik fejfa, a melyre is föl vagyon véste, hogy

ITT NYUGSZIK
GARAGOS JÁNOS Ó KEGYELME
MAGA.

— Hogy lehet az, sirásó barátom? Hát ez a szegény ember külön fekszik a koporsójától?

— Hja jó uram, nagy sorja van annak — felelé az öreg, — holmi rövidebb szuszra nem is lehetne azt elmondani. De ha az ur megkínál egy pipa dohánynyal, hát leülhetünk itt erre a gyepes sirhantra ni, aztán a míg a pipában tart, elmondhatom a rendit, ha már olyan nagyon kíváncsi rá az ur. Ötven esztendeje élek én már a más ember halálából, ötven esztendeje csinálom itt a kovartélyt azoknak, a kik megunták a föld fölött való lakozást; de még ilyen eset nem adta magát elő, a mióta itt hivataloskodom. Akár az újságba is kirhatja az ur, nem sűti rá senki, hogy nem való igaz; akár huszezer embert állíthat rá tanubizonyául.

Az öreg a földre szurta az ásóját s megtömve pipáját a finom verpeléttől, letelepedett a Garagos uram koporsójának a sirjára, en meg magáéra Garagos János uraméra, s elkezdődött a história.

— Garagos uram ó kegyelme jeles eszmiamester volt a városban. A Gyuri meg a Miska inasnak csak egy ropogott a dereka a hajló rud alatt, mikor ötven pár varjuszimát kellett kiczipelniök rajta a piacra. Derek köháza volt nekie az alszögön, szőlőcskéje, szántója, — no csak jómódu ember volt ó kegyelme.

Egyszer azonban senki se tudja, mi a manó ütött az öregbe, elég az azon, hogy szörnyű mód neki adta magát az italmak. Pedig bizony nem volt rá oka. A mestersege jól ment, a gazdasága is szépecsken hozott, a fia derék asztalosmester lett, meg is házastotta, menyeeke lányának már két szép porontya is volt, szóval elégedett ember lehetett volna és még se volt az. Megszállta a nagyragyású ördöge: követ szeretett volna lenni. És hogy im kineveték a példálózgatásaival, hát elbusulta magát s olyan korhely lett belőle, hogy még az üveg-poharat is megrágtá a korsómban. Én magam is láttam, a mint ott ropogtatta a foga közt s olyan apróra őrlötte az üveget, akár csak a lisztet. Mikor aztán jó kótyagosan hazabotorkált a koresmából, első dolga volt azt a jó élete párját kiranczígálni az ágyból s végig kenni a csati fával, akár a kétfenekü dobot.

Pedig bizony nem szolgált rá a szegény teremtés. Áldott jó asszony volt s Garagos uram csak ő neki köszönhetta, hogy egy esztendő alatt ki nem pusztult mindeneből. Ő tartotta rendben a legényeket, ő járt el a vásárookra, ő viselt gondot a gazdaságra. De hát egyszer kiejtette azt a veszedelmes szót a száján, hogy «nem kendnek való az a követség!» s az a bántó szó mindig ott motozkált az öreg fejében, valahányszor pityókos volt. Pedig minden este az volt. A jámbor asszony tehát minden este kikapta a maga porcióját, úgy kijárt neki, mint a mindennapi falat kenyér. De nem panaszkodott, csak a kek foltok panaszkodtak a testén. Ő maga legfeljebb sirva fakadt s tudakozta a szomszédokat, hogy hát csakugyan olyan égrekiáltó nevetés lenne az, ha az ő urat mégis csak megválasztanák követnek? Ő nem hiszi, hogy nem lenne ott az ő uránál hitványabb ember is.

Erről aztán kitalálták a szomszédok mifele kutyá van a kertben. Hallgatták is az estenkint kihallatszó puffogást, sirást és káromkodást s mindenki szívéből sajnálta a jó asszonyt s némely szánakozó szívűek már arra is rigándoltak, hogy üsse kő! választjuk hát meg követnek Garagost, legalább megmentjük tőle azt a nyomorult vászoncselédet. Még agyon találja verni, ha itt hagyjuk a nyakán.

Bizony kevés hja, hogy komoly dolog nem lett belőle s hogy az országgyűlés annál az oknál fogva nem kapott egy honatyát, mert a

**

feleségét veri. El is ment Garagos uramhoz a deputáció, hogy felszólítsa a követségre. Garagos uram erre mindjárt elő is terjesztette a progránst: levágatott egy hizót, kihengerített egy gönczi hordót s csapott olyan devernát, hogy hét határra szóltott.

De mért szólott hét határra? Hát azért, hogy a mint javában lakmároznak, Tályog Mihály uram, szépszavu ember, nagy kortes, fölkapja a kancsót és azt mondja: «Hogy a mi szives házigazdánkat», — Hajtó Péter uram fölvegi timár-

revedett, mint a darab fa. Megütötte a guta ijedtiben, hogy im nem várta be a felköszöntés végét, s azt gondolta, hogy a kik őt a követség-gel megkínálni jöttek, voltaképen csak esufolónak vele. Ez volt a közönséges hiedelem.

Hát biz ott a vendégnek vége lett azonnal. A kortesek szétozlottak, Garagos uramat kite-ritették, betakarták szemfedővel, a megboldo-gultnak az asztalos fia a maga kezével gyalulta meg s verte ki sárga szeggel az édes apja kopor-sóját, — a kortes-lakzi maradékát pedig össze-

vagy mi, elég az hozzá, Kerti Molnár Bálint czehmester, a ki épen fejtül vitte a halottat, bele botlik a czölöpbe, elbukik, a koporsó le-hengeredik, recsegve-ropogva fölszakad a födele, Garagos uram kigurul, — felül és báméskodva tekint körül.

A kíséző nép sikoltva menekül mellőle, a felesége elájul, ő maga pedig el kezd kibonta-kozni a fehér lepedőből s jó horizú hangon el kezd kiabálni, hogy «hát mit szaladnak ken-tek? ha már neki biztattak a követségnek, hát

AZ ÖZÖNVIZ. — DORÉ RAJZA.

mester folytatja: «a mi követünket az ur isten sokáig ne éltesse» — erre aztán következni kellett volna a befejezésnek, hogy «arról ugyan szó se legyen».

De még mielőtt idő lett volna elmondani a befejezést, Garagos uram el kezd kékülni-zöldülni s mint kibe a mennykő csapott, úgy fordult le a székéről.

A vendégsereg oda rohant nagy rémülve, el kezdik locsolni hideg vízzel, dörzsölik a halántékát gyöngyvirág eczettel, kenegetik nyakát-kezeit ispiritussal: mind nem használt az sem-mit, Garagos uram oda se nézett neki, megme-

takarította a síró özvegy; jó lesz a halottas torára a szegény lelkek uramnak.

Másnap aztán rá is szögeztek a halottra a koporsó födelit. Nagytiszteletű uram gyönyörű buszuztatót mondott, valamennyi harangot meghuzták fölötte, én megástam a sírgödört, ezt ni, a melyiken ülök, s vonult a gyászoló nagy gyülekezetet a temető felé. Hat czehbeli emelte a koporsót a vállán, minden száz lépésnél más hat által váltva föl. Hát a mint a zsidó-templom mellett befordulnak, ott van beverve az sarkon egy czölöp, arra a végre, hogy a székér el ne hordja a zsidó-templom szögletét. Nem látta-e,

menjünk, atyafiak, tisztelt polgártársak.»

Azt litte szegény, követnek viszik. A nép is magához kezdett térni ijedtségéből, a bátrab-bak hozzá szállingóztak, meg is tapogatták s akkor látták, hogy hisz ennek kutyabaja. A mint később kisült, pulykacomb akadt a tor-kán, attól szédült le a székéről; most, hogy a koporsóból kiejtették, a pulykacomb lesza-ladt a gyomrába s neki megjött az elszorult szuszsa.

Ő maga is elcsudálkozott eleinte azon a fura állapotban, a melybe jutott; körül nézte a szemfedelét, meg a szép koporsóját, — azután

odament a feleségéhez, elkezdte vigasztalni s végre megszólalt nagy hangosan:

—No lássátok, atyámfiai, mégis csak nagy dolgokra vagyok én kiválasztva istentől. Kicsibe mult, hogy meg nem haltam. De a nyitott sir széléről visszszólított a gondviselés, és a szent honhazának szüksége vagyon az én személyemre. De ezt a koporsót én vissza nem viszem, s nem tartogatom a padláson, hogy engem örökké halálomra emlékeztessen. Ugy is benne vagyunk már, ne hagyjuk a sirt ege-

tosan azonban senki se hajtogatta a kancsót, mint maga a halottaiból föltamadott Garagos uram. Az utolsó hat szál vendéget már saját kerges tenyerével segítette ki az ajtón, úgy haj-nal felé s aztán elővette a feleségét, és úgy eltángálta a szerencsétlent még azon melegiben, hogy az öt hétig feküdt bele szegény s a doktor vizi repertát állított ki róla, hogy csuda lesz az életben maradása.

Hanem a követséget azt bizony elkántálta a funerátor. Ugy látszik, a koporsót még se

tivornya után bele hengeredett. Gyalázatot hozott családjára, nyomoruságot maga magára. A legjobb embere is szidta Kerti Molnár Bálint atyamester uramat, mért is nem vigyázott job-ban, ne botlott volna el a czölöpben, most nem lenne annyi veszedelem.

Egy reggel aztán megszűnt a veszedelem. Megelőző este Garagos uram még belopódzott a lánya házába, előkereste a feleségét és el-kezdte fojtogatni, gyomrozni; alig hogy sikerült elevenen kiszabadítani a szegény teremést

AZ ÖLT VÖLÖYE.

TUSNÁDI FÜRDŐÉPÜLEK. EX.

SZENT-ANNA TAVA.

TUSNAD ÉS VIDEKE. — BÁRÓ BÁNFFY ADÁM RAJZA.

szén hiába várni, tessék bele az üres kopor-sót. Azután meg szívesen látom a halálom miatt gyászoló, de föltámadással megvi-gasztalt gyülekezetet szegény házamnál. Lássák meg kigyelmeitek, hogy mulat a nagyokra hi-vatott ember a saját torán.

Hát ugy is lett. A koporsót szépen eltemet-tük, Garagos uram maga vetette rá az első ma-rok földet. Ezt a fejtát is a tulajdon kezével plántálta ide később. Este nagy tor volt Gara-goséknál, csak a léféle volt hétféle s torkig lakhatott boldog-boldogtalan. Oly szorgalma-

üresen temették el, benne volt a megbízó levél. Garagos uramat ez nagyban keserítette. Gyü-lölni kezdte a világot s ezentul már csak ma-gában ivott. Szegény feleségét el kellett szállí-tani mellőle, mert félő volt, hogy csakugyan agyon veri. Az aztán elment a menyecske-leányához s csak akkor nézett el az ura háza-tájára, mikor tudta, hogy az ott fekszik a ka-marában, s nem tud magáról.

Garagos uram aztán ezen az uton odáig jutott, hogy siralom volt rá nézni is. Nem egy-szer úgy emelték ki az árokból, a hova valami

az ura markából. S reggelre meg fulva találták egy utszéli pocolyában. Most már meg volt halva jól. A doktor is megvizsgálta s kiadta irás-ban, hogy biz ezt elföldelhetjük bátran, nem támad föl másodszer.

Megadták neki az utolsó tisztességet embe-rül. Sok nép gyült össze a temetésén, mert hát ritka dolog, hogy valakit kétszer temessenek el. A halál kedvéért elfelejtették, hogy ugy alá-szállott s mindenki csak a régi becsületes Ga-ragost sajnálta benne. Megint elparentálta nagytiszteletű uram s megint a czehbeli

* A telefon tudósításainak önjelző készülékére dr. Bondet New-Yorkban eszes tervet készített, a mennyiben a diaphragma helyett mozogható kar alkalmaztatik, mely füstös papírra von jegyeket. A különböző hangok sajátosságos jeleiből egész kis szó-tírt készített s rövid idő múlva telefon-jelírás is lesz.

* Villámütés következtében Olaszországban a

kísérleteket tettek s arra az eredményre jutottak, hogy ha a vízbe merített fadészka másik végén hallgatjuk a vízhangot, a part távolságát bizonyos helyen ki lehet számítani.

* Az amerikai tudós társaság (American Association) meghívta a „British Association”-t, hogy vándorgyűlését 1883-ban Amerikában tartsa

* A Szevez-csatornán Lesseps most villámvilágítást akar alkalmazni, hogy a hajók éjjel is járhasanak rajta keresztül.

* „Mephisto” nevű sakkjátzó automat készüléket mutogatnak most Londonban, s a mutogató gyakran szur belé, hogy meggyőzze a látogatókat, hogy ember nincs benne. Minő uton van mégis em-

AZ ELITÉLT BUCSUJA. — LEINBURG LEO FESTMÉNYE UTÁN.

legutóbbi 16 év alatt 1906 ember halt meg. Nevezetes, hogy 1868-ban a halálozások száma 237 volt, tehát csaknem kétszer annyi, mint az évi átlag. Okát nem fűrészhették ki.

* Kódos időben a japán hajósok a gőzgép fűtőnek vizhangjából szokták kiszámítani, hogy a szárazföld mily távolságban van. Ayrtton és Perry tanárok e tapasztalat után indulva a genfi tónál

meg. Ez lenne az első eset, midőn a két világrész tudósai testületileg összejönnek.

* Nutt ezredes, az ismeretes amerikai törpe, kit Tom Thumb néven hívták együtt mutogattak, ötvenhat éves korában meghalt.

* Dürer Albertnek saját maga által 1493-ban festett arcképét találták meg Lipsében. Egy német műbarát 11,500 forintot vette meg.

beri lényvel összeköttetésben? nem sikerült föl-fedezni.

* Fekete bogarakat ez évben is nagy számmal fogdostak össze a római gyermekek a mennybemenetel napjának évfordulóján (áldozó csüörtörték) s azután közösen megégették s a tűz körül körbe-gógdzva daloltak és táncoltak. E szokás ósrégi.

SKODA JÓZSEF.

Az orvosi tudományok egyik legnagyobb kitűnősége, a jelenkor leghíresebb klinikusa hunyt el e hó 13-án, 76 éves korában, kit meggyászol a nyelvi és nemzetiségi különbséget nem ismerő tudományos világ minden művelt országban.

Francia természetbuvárok a múlt század elején a pathologiai anatómia és a fizikális kórisme által egész forradalmat hoztak be az orvosi tudományokba. Két bécsi orvos, Rokitsanszky és Skoda csakhamar élére álltak a mozgalomnak s nem sokára meg is haladták francia kollegáikat. Az orvosi tudományok súlypontja csakhamar Bécs lett Páris helyett s a tudományszomjas ifjak ide sereglettek az alapjaiban újjászületett orvosi tudomány megtanulására.

Midőn Bécsben az új pathologiai intézetet 1862-ben megnyitották, Rokitsanszky nagy beszédet mondott, melyben megoldta a hosszú idő óta vitás kérdést: ki a bécsi orvosi iskola alapítója, ő-e vagy Skoda? A szerény tudós társának ítélte a koszorút, — de azóta a világ is úgy találta, hogy Rokitsanszky nem csak szerény, de igazságos tudós is vala.

A körtünetek fölismerése az, a miben Skoda tanár a legnagyobb volt elismerve az egész világ orvosi közt. A percussio-t, a mellkasnak megkopogtatását, melyet azelőtt mint nevetséges és egy orvoshoz nem méltó dolgot mellőzni szerettek, — a lélekzésnek megfigyelését, az auscultatiót, — a plessimetert és stethoskopot, a tudományos alapon fektetett gyógyítási eljárás e csodaszereit francia orvosok fedezték ugyan föl, de Skoda tanár tette oly általánossá, hogy joggal nevezhető a tudományos kórisme megalapítójának.

Skoda József 1805-ben, decz. 10-én született Pilsenben. Egész huszadik éveig itt tanult. Ekkor Bécsbe jött s az orvosi tudományokra adta magát. 1833-ban mint másodorvos belépett az általános kórházba, hol már tanítani kezdett. Már ekkor megkezdé előadásait az addig annyira kicsinyített percussio- és auscultatio-ról, s ime — rövid időn európai híre lett általok.

1840-ben első orvos lett ugyanott, a mellbetegek osztályában, melyet egyenesen az ő kedvéért állítottak föl külön. 1846-ban tanára lett a belgyógyászati klinikának, s az maradt egész 1872-ig, úgy hogy a most élő klinikusok legnagyobb részben mind az ő tanítványai voltak.

Skoda mint orvos világhírű vala, s Ausztria és Magyarország határán belül ő volt az orvosi konziliumokban a legnagyobb tekintély. Kivált a mellbajok fölismerésében csatlakozhatannak volt elismerve, ama bajokéban, melyek az emberiség századok óta leginkább tizedelik.

Bécsben évtizedeken át volt központja az orvostani buvárvilágnak, melyre hosszú évtizedekre nyomta rá lángesze bélyegét. Az osztrák főváros orvostani körei valóságos rajongással határos tisztelettel viseltettek az öreg nagymester iránt. Midőn hat év előtt hetvenedik születésnapját ünnepelte, rendkívüli ünnepeltetésnek tette tárgyává a tudományos világ. Ugy ünnepelték, mint kiválasztottját az orvosi ismereteknek. Ötven éves orvosi és tanári működésre tekinthetett vissza. És sajátossága: ugyanabban a betegségben kellett elvesznie, melynek az újabbkori orvosok között kétségtelenül legjobb ismerője, legerősebb gyógyítója volt. Szervi szívántalom lepte meg élete alkonyán. De Skoda, mintha csak egyenrangú ellensége lett volna a halálnak, többször verte azt vissza magáról diadalmasan s újult erővel kezdett

élni ismét, midőn már megmenthetőnek más orvosok nem is hitték többé.

Végül mégis erőt vett rajta a halál. E hó 13-án kiszenvedett maga is, ki a halálnak annyi áldozatát tette volt vitássá.

ÚJ VILÁGOSSÁG!

A rabszolgaságot nem a világ hatalmasai törölték el, hanem a tudomány. Nem azok a kardesörgető vitéz hadvezérek, a kik kivont pallossal viseltek fölszabadító háborút a négek fölszabadításáért s az alatt több embert megöltek mint a mennyit fölszabadítottak, hanem azok a csendes magányukba vonuló nagy szellemek, a kik felszabadították a testet a rabszolgá nehez igája alól. Mig szükség van a rabszolgára, addig lesz rabszolgá mindig. Mert hiszen önző és dolyfőségében szánalmat nem ismerő az ember! Elnyomja az erős a gyengét, a hatalmas az erőtlent. Csak akkor, midőn a munkára szüksége nincsen, csak akkor, midőn az izzadságos munkától föleserepedett emberi tenyer gépek által pótolható, csak ha a szellem odáig emelkedett, hogy a természet erőivel vé-

SKODA JÓZSEF.

geteti el, a mit előbb a rabszolgá végezett: csak akkor szünik meg a rabszolgaság.

Egy Watt, a ki a gőzgépet föltalálta, milliókat szabadított föl a munka emésztő terhe alól. A mit most gőzgépeink végeznek, milliónyi rabszolgák végeznék különben. Egy Charles Jacquard, a ki első állított föl magától működő szövőgépet, százezreket szabadított föl hosszú nappalok és éjlekek szorgos gondjaitól.

A természet pazar, bőven hinti el a maga jótéteményeit, még a munkát, az erőt is elfecsérel. Vagy nem fecsérle-e az, a mikor a bönbölő orkán iszonyu hatalmával végig zug a pusztaságon, tövéből csavarja ki a százados fát s megmérhetetlen nagyságu levegőszlopot söpör maga előtt? Nem fecsérle-e az, ha a hegyről alá zuhanó patak zug morajjal csapkodja a sziklafalat? S az ember nézi tetlenül ezt az erőt! Nézi, miként válik rosszra, holott pedig jóra is fordíthatná! Az, a ki a szél erejét először fölfogta és jóra fordítva szélmalmost alkotott, az, a ki az alázuhánó víz erejét a malomkerék hajtására először alkalmazta: bizony, bizony nagyobb érdemeket szerzett az emberiség előtt, mint száz öldöklő csaták verengző vezérei. Azok a tudósok, a kik csendes magányukba vonulva,

kieszelik, hogy miként lehetne megbabolázni a természet erőit, miként lehetne jó végre használni, a mi csak kárt okoz, azok nagyobb terheket vesznek le az emberiség vállairól, mint a világ minden hatalmasai.

A természet teljes tele van erővel, csak föl kell használni. Csak hogy a természet erője rendszerint röpké, illanó. A rohanó szelet ki tudná megállítani s akkor éreztetni szabadon, mikor épen szükség van rá? Az alázuhánó víz erejét ki tudná fölgyjűteni, s a Kárpátok lejtőiről lehozni az Alföld rónáira? Pedig az emberi szellem ezt a lehetetlennek látszó földadatot is megpróbálta — és sikerrel próbálta meg.

Maga a fa és a kőszén is nem egyéb, mint fölgyjűtött erő. A napsugár fölgyjűtött ereje. A napsugár, mely a levegőt mozgásba hozza, mely az esőtadó felhőt messze vidékek tege-reiről fölének gyűjti, fölneveli a fűvet és a fát. A napsugár ereje nem megy veszendőbe. Csak meg kell gyujtani a fát és melegíteni fog újra, mint a hogy tette a napsugár. Csak a gépbe kell tenni a fát, vagy a kőszén, melyvilági erők fájából alakult, és előtűnik mehnt az ősi erő: a napsugár hatalmas ereje.

Az erőt föl lehet gyűjteni, de nem mindig. A szellem ereje, vagy az áramok hatalmasa nem fogad szót. De a szellem parancsol nekik. Fölfogja őket villamosság gyanánt.

A villamosság is erő mint a többi. Mint az az erő, a melylyel súlyokat lehet rakni ide-oda, mint a világosság vagy a hang. A villamosság gőzgépet is hajt, — nemcsak a felhőből hull alá mint sujtó vilám. De a gőzgép által is lehet földézni villamosságot, olyat, a mely szerzőg szikráit szórja széjjel. Mert erő, villamosság, fényugár vagy hang, ez mind egyre megy. Valamennyi a természetnek egy-egy szótata, mely az ember szelleméhez beszél.

Nem lehet-e ezeket az erőket fölgyjűteni? Egy Planté nevű francia tudós megadta a kérdésre a feleletet s azt mondta, hogy „igen”. Van mód, mely által testek oly állapotba hozhatók, hogy magokba szedik a villamosságot — akár a magtár a gabonát. Csak meg kell nyitni a csapokat, s az elzárt erő előkerül. Ha két ólomlapot kénsvas (vitriolos) vízbe mártunk, s keresztül vezetjük rajtuk a villamosságot, sajátos tümenény lesz rajtuk észlelhető. Rétegesekké válnak, s ha kivesszük őket a folyadékból s

megszáradva abba ismét visszahelyezzük: az ólomlapok megint villamosok lesznek önmaguktól. Az előbbi villamosságot felgyűjtik magokban, s aztán szabadon bocsátják az egészét.

Csak egy kis vigyázat, s meg van oldva a nagyszerű feladat!

A szél vagy a patak vize kereket hajt. A forgó kerék világosságot szül a Gramme-féle gép által. A villamosságot keresztül vezetjük az ólom-lapokon, s az ólom-lapok fölgyjűjtik azt önmagukban. A mikor épen akarjuk, akkor tehetjük ismét villamosakká ezeket a lapokat. Csak kénsvas vízbe kell őket mártani. S a fejlődő villamosságból lehet ismét erő, mely varrógépet hajt, szövőszéket tart mozgásban vagy talán épen a cseplőgéppel dolgozik. A mint épen szükség van rá.

Most már föl lehet fogni a szél erejét, és akkor bocsátani szabadon, mikor épen szükség van rá. Most már parancsolni lehet az alázuhánó hegypatáknak, s fölhalmozott erejét el lehet vinni messze földre, a Kárpátok lejtőiről az Alföld rónáira, vagy még tovább. Párisból Angolországba alig egy négyszög lábnyi ólom-

* E gépet lapunkban többször ismertettük.

KOTZÓ PÁL

Budapest, üllői ut 18. sz.

Ajánlja a május hó 2-án Adán tartott ekeversenyen
az első díjjal: arany éremmel
és a második díjjal: ezüst éremmel
kitüntetett szabadalmazott

továbbá:
gőzmozgonyait
fa-, szén és szalmafűtéshez,
gőzcséplőgépeit
űszög tisztító készülékkel,
a gabonát piaczképesen
adják zsákokba. 27

kettős és hármass ekéit,

továbbá:
járgánycséplőgépeit,
tisztító szerkezettel vagy anélkül,
rostákat, trieurókat stb.
Árjegyzékek bérmentve.

Pagliano Ernő tanár váltószító szörpje

Nápolyban, 4 Galata San Marco, Pagliano Ernő tanár házában lesz elárulva. A florenzi ház bezáratott, miután az egész üzlet Nápolyba lett átvéve.

Pagliano Ernő tanár az egyetlen, mivel nagybátyja, Pagliano Jeromos tanár értékes fölfedezésének titkát közölte, a mint ezt, ha szükséges lenne, jogi erejű okiratokkal is bebizonyíthatja.

Jelenben Pagliano Ernő tanár az egyedüli készítője a valódi Pagliano-szörpnek; e nyilatkozat azért tétetik, hogy több senki se legyen a számos hamisító által rászédhető.

Szörp árcsokkban 1.40 m pohorokban per egyenlő kivétel 1.40 ltra. 622

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG évi egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre ... 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt
félévre ... 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt
félévre ... 3 *
Külföldi előfizetőknek a postai postafizetés mellett a postai költség megfizetését is esztendő.

26-ik szám 1881.

BUDAPEST, JUNIUS 26.

XXVIII. évfolyam.

EREDETI
RANSOMES, HEAD & JEFFERIES

GROSSMANN J.
Váci körút 76-ik szám alatt BUDAPEST az osztr. államvaspálya közelében.

Eredeti Hofherr Eredeti Mayer Eredeti Jefferies
Tessék a gyári jelvényt kívánni.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Legujabb füzet!

1881. Junius. 54-ik sz. Ára füze 1 forint. BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából

szerkeszti

GYULAI PÁL.

TARTALMA:

- I. A KÖZÖS ÜGYEK ÉS A FORRADALOM. (I.) — Salamon Ferenczről.
- II. ANGLIA IRODALMA. (III.) — Mac-Carthy után, angolból. Belényesi Gáboról.
- III. MAGYARORSZÁG ADÓRENDSZERE 1780-ban. — Marozsi Henrikől.
- IV. OXFORD ÉS CAMBRIDGE. (I.) — Felméri Lajostól.
- V. A MAGYAR BIRTOKOS OSZTÁLY HANYATLÁSA. — Asbóth Jánostól.
- VI. A TENGEREK ELŐZÁRÁSÁNAK VÁLTOZÁSA. — Roth Samutól.
- VII. A BÜNBÁNÓ. Elbeszélés. — Naumov Miklós után, oroszról. Asbóth Oskártól.
- VIII. KÖLTEMÉNYEK: Erdélyi János hagyományából. I. Szokoltól. II. Késő tavasz. III. Este.
- IX. ÉRTESÍTŐ: Kossuth Lajos: *Irataim az emigrációból.* M. H. — Kotzebue W.: *August von Kotzebue: Urtheil der Zeitgenossen und der Gegenwart.* Heinrich G. — *Butler cikkek Magyarországról az Encyclopaedia Britannicában.*

BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg, 80—90 lnyvi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlévé változott át s megjelent évenként tizenkétszer 120 lnyvi tartalommal, az eddigi előfizetési ár mellett.

A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közönséget az eszmék-ről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szaktudomány és a művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett az újabb folyamban szélesebb tért nyit a nemzetgazdasági közleményeknek, a m. t. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként tizenkétszer 10 lnyvi havi füzetekben. Előfizetési ár bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Minden egyes füzet külön kapható: ára 1 frt.

Az előfizetési pénzek az alulírt társulat kiadó hivatalába küldendők be, vagy a könyvtárakhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.

Franklin-Társulat.

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉSEK VALLÁSÜGYI TÁRGYALÁSAI

A REFORMATIÓTÓL KEZDVE.

IRTA
ZSILINSZKY MIHÁLY.

ELSŐ KÖTET: A REFORMATIÓTÓL A BÉCSI BÉKEIG. (1523—1608.)

Ára füze 3 frt.]

Mohai savanyuviz Ágnes-forrás.

A mohai savanyuviz egyike hazánk legzsenávdusabb vizeinek s annak fel-találása bizonyára a már meglevők mellett is úgy a gyógy-, mint a közhasználat-ban nyereség. A mi e vizek gyógytani hasznait illeti: kitűnő szolgálatot tesz főleg az emésztési zavaroknál s a gyomornak az idegrendszer bántalmain alapuló bajjaiban. Általában e víz mindazon kóroknál kiváló figyelmet érdemel, melyekben a szervi élet támogatása és az idegrendszer fölfokozása kívánatos.

Borral használva, máris kiterjedt kedveltségnek örvend.

Bővebb értesítés kívánatra ingyen szolgáltatik.

Friss töltésben mindenkor kapható

ÉDESKUTY L.

m. k. udvari szállítónál Budapest, Erzsébet tér 7.

Ugyisint minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben és vendéglőkben.

LICZENMAYER SÁNDOR.

A ki közelebb a magyar képzőművészeti társulat kiállításában megfordult, s ott Liczenmayer mesteri Faust-kartonáiban gyönyörködött: az bizonyára *Reszó* trónörökös kívánságával egyetértőleg gondolt a kitűnő művészre, hogy egészen magunknak kellene őt megnyernünk. Mert fájdalom, habár a magyar nemzet fia, s ma is önértetes büszkeséggel vallja magát annak, ő nem a mienk, nem köztünk él és nem hazánkban működik. Rea is illik a költő igazsága, hogy művész hazája széles e világ; az övé különösen az. Külföldön tartózkodik egy negyed század óta, s dicsőségét szerzett nevének széles e világ műértő közönsége előtt. Faust-képei nemcsak az eredeti szöveget díszítik, hanem az angol, a svéd, a belga fordítást is — a többi közt. Valahányszor e képekbe elmélyedünk, valahányszor Faust borongó és tépelődő, a Margit megbízó és nyílt alakja élénk domborul, életteli teli plasztikai szépségében: mindannyiszor élesebben érezzük a fájdalmat, melyet hazai művészeti viszonyaink fejletlensége okoz a szívnek. Hiszen meglehet, ha Liczenmayer kiképezetése után hozzánk visszatérhet vala, ha virágzó képzőművészeti akadémiánk és piacunk van: ma e gazdag alkotó tehetség nem a Göthe drámai költeményének, hanem a Madách Ember tragédiájának a tolmácsa, s a műben nem egy, hanem két magyar szellem tartana diadalmenetet széles e világon.

Kiment és künn maradt, mint Munkácsy és Benczur, Böhm és Wagner: ékesen bizonyítva, hogy a magyar elég gazdag, hogy művészi erőket adjon — a világnak, s egyszersmind világosan példázva, mennyire szegény arra, hogy azokat megtarthassa — magának.

De ha most így van is, bizunk, hogy legalább a jövőben egészen a mieink lesznek. Erősen hisszük, mert erősen kívánjuk, hogy a közoktatásügyi miniszter törekvése a magyar képzőművészeti akadémia föllállítására sikerüljön. Hiszen valósággal pirulunk kell, hogy oly parányi ország, mint a minő Belgium, melynek területe alig akkora, mint néhány magyar vármegye, két kitűnő művészi akadémia és tíz műiskola fentartására képes, mi meg egyetlen egynek a szervezésében még ma is habozunk. Pedig mindaddig, míg a képzőművészeti akadémiát meg nem alkotjuk, épen legjelesebb művészeinket nem hívhatjuk haza; s mindaddig,

a míg köztünk nem élnek és nem működnek, érdekes és értékes művészeti piacot nem teremthetünk, s a magyar művészetnek nagyobb lendületet nem biztosíthatunk. Azért elodázhatatlan kötelessége a kormánynak s az irányadó köröknek, hogy vessék meg mielőbb az alapot, a mi jeleseinknek elégséges a megélhetésre és működésre itthon.

Azok között, a kik a magyar képzőművészeti akadémiában helyet foglalandnak, mindenesetre ott kell lennie annak a férfinak is, kinek arcsképe mai lapunk élén áll, kinek pár gyönyörű kompozíciója mai számunkat ékesíti, kinek nevét a képzőművészeti társulat kiállításának Faust-kartonai hirdetik.

Ez Liczenmayer Sándor, ki 1839-ben szüle-

tett Győrött. A reáliskolákat odahaza elvégezve, 1856-ban műszerelő nagybátyja, Edl Tivadar, pozsonyi birtokos és királyi tanácsos kívánságára Bécsbe ment, hogy ott a képzőművészeti akadémia növendéke legyen. Az osztrák fővárosban azonban csak másfél esztendeig maradt, s onnan műértő nagybátyja meghagyásából Münchenbe ment, melynek képzőművészeti akadémiaja Cornelius, Kaulbach, majd Piloty igazgatása alatt európai hirre emelkedett. A fiatal művész itt eleinte Hiltensberger és Anschütz vezetése alatt folytatta tanulmányait, de 1862-ben már Piloty iskolájába jutott, hogy ő is emelje legyen később azon dicsőségnek, melyet az Németországban a festészetnek újabb fölvirágoztatásáért kiérdemelt. Ez iskolából oly művé-

LICZENMAYER SÁNDOR.